

การทอดผ้าป่า

นำเสนอเมื่อ : 20 พ.ย. 2551

การทอดผ้าป่า

ผ้าป่า คือสิ่งพุทธกาลเรียกว่า **ผ้าบังสุกุลจีวร** คือผ้าเป็นผืนที่ไม่มีเจ้าของทวงแหน ทิ้งอยู่ในที่สาธารณะ ประเพณีการทอดผ้าป่ามีมาแต่ครั้งพุทธกาล เมื่อยังไม่ทรงอนุญาตให้ภิกษุรับศฤงคารจีวร คือจีวรที่ชาวบ้านถวายโดยเฉพาะ ทรงอนุญาตแต่เพียงให้ภิกษุแสวงหาผ้าบังสุกุล นำมาซักฟอกตัดเย็บเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งที่ต้องการ แล้วใช้ในงุม พุทธศาสนิกชนเห็นความลำบากของภิกษุในเรื่องนี้ ประสงค์จะบำเพ็ญกุศล ไม่ขัดต่อพุทธบัญญัติ จึงได้จัดหาผ้าที่สมควรแก่สมณบริโภค ไปทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ โดยมากเป็นป่าช้าที่รู้ว่าภิกษุแสวงหาเดินไป จึงเรียกว่าผ้าป่าในภาษาไทยเรา

ในครั้งนั้น การทอดผ้าป่าไม่ได้นิยมกาล ต่อมาเมื่อทรงบัญญัติจีวรกาล คือการแสวงหา และทำจีวรขึ้น จำกัดอยู่หนึ่งเดือน นับแต่ออกพรรษาแล้ว และถ้าใดกรานกฐินด้วย จะขยายออกไปอีกสี่เดือนจนถึงวันเพ็ญเดือนสี่ การทอดผ้าป่าจึงนิยมทำขึ้นกันในระยะนี้ สวมมากในฤดูออกพรรษาใหม่ ๆ

การทอดผ้าป่าที่ทำในประเทศไทย มีทำกันหลายอย่างคือ ทอดผ้าป่าและเลยทอดกฐินด้วยก็มี ทำกันอย่างสันฐานประมาณ คือ เอาเครื่องไทยธรรมใส่ภาชนะ แล้วเอากิ่งไม้ปักเอาผ้าห้อย อุทิศตั้งไว้ตามทางที่พระเที่ยวบิณฑบาตรผานมา หรือนำไปตั้งไว้ตามพระอาราม แล้วให้สัญญาให้พระภิกษุรู้ว่า มีผ้าป่ามาถึงที่ก็มี ทำกันอย่างขนานใหญ่ให้ทายกรับไปคนละองค์จนครบจำนวนภิกษุสามเณรทั้งวัด แล้วนำมาทอดพร้อมกันตามกำหนด แหะแหกันมา แล้วประชุมถวายอุทิศต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ก็มี บางแห่งทำผ้าป่าบรรทุกเรือพวงไปทางน้ำเรียกกันว่าผ้าป่าโยง ผานไปถึงวัดไหนก็ทอดวัดนั้นเรื่อยไปก็มี

พิธีทอดผ้าป่า มีข้อสำคัญอยู่ทำให้อุทิศเป็นผ้าป่าจริง ๆ อย่าเจาะจงถวายแก่ผู้ใดโดยเฉพาะ ถ้าทอดหลังพระภิกษุสงฆ์ผู้รับ เพียงแต่ตั้งใจขณะทอดถวายอุทิศผา และเครื่องบริวารเหล่านี้แก่พระภิกษุผู้ต้องการผ้าบังสุกุลมาถึงเฉพาะหน้าเท่านั้นก็ถือว่าได้ทอด และถวายผ้าป่าแล้ว

ถ้าเป็นการทอดผ้าป่าหม้อต่อหน้าสงฆ์ผู้รับ ฟังว่าคำอุทิศถวายทั้งบาลี และคำแปล ดังนี้

อิมานิ มยฺ ภนฺเต , ปัสสุกุลจีวรานิ , สปริวารานิ , ภิกขุสงฺฆสฺส , โอิโณชยาม ,

สาธุโน ภนฺเต , ภิกขุสงฺโฆ , อิมานิ , ปัสสุกุลจีวรานิ , สปริวารานิ , ปฏิคฺคณาตุ

อมหากํ , ทิฆมรตฺตํ , หิตาย , สุขาย .

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าบังสุกุลจีวรกับทั้งบริวารเหล่านี้

แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ผ้าบังสุกุลจีวร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

สำหรับภิกษุผู้ชักผ้าป่า ไม่ว่าจะ เป็นผ้าแบบใด ฟังยืนสงบตรงหน้าผ้า เอื้อมมือขวาจับผ้าให้จับหงายมือ แลวกกล่าววาจาหรือปริกรรมในใจว่า

อิมํ บัํสุกุลจิวํ อสุสมมิกั มยหํ ปาปุณชาติ

กล่าวจบแล้วชักผ้าขึ้นมา เป็นอันเสร็จพิธี

ถ้าเป็นผ้าป่าถวายหมู่เมื่อชักแล้ว ฟังอนุโมทนาด้วยบท วิเสสอนุโมทนา ในทานุนี้นิยมใช้บท สัพพพุทธานุภา เวณ... หากเป็นผ้าป่าเฉพาะรูป อนุโมทนาด้วยสามัญ อนุโมทนาเท่านั้นก็ได้

ทายกฟังกรวดน้ำ และประนมมือรับพรจนจบ เป็นอันเสร็จพิธี การถวายรูปเทียน และดอกไม้เพื่อบูชา

การถวายรูปเทียนดอกไม้ในที่นี้หมายถึงการถวายให้พระสงฆ์ นำไปบูชาพระอีกต่อหนึ่ง เท่าที่นิยมโดยทั่วไป ได้แก่การถวายในวันเข้าพรรษา เช่นถวายรูปเทียนประจำพรรษา ถวายรูปเทียนดอกไม้ เพื่อภิกษุสามเณรนำไปสักการะในพิธีเข้าพรรษา

วิธีถวายรูปเทียนดอกไม้ นิยมทำกันสองแบบ แบบหนึ่งจัดถวายโดยประเคนเป็นรูป ๆ เช่นเดียวกับการถวายในงานต่าง ๆ หรือนำเอาไปตั้งเป็นที่ ๆ แล้วให้ภิกษุสามเณรเดินเรียงเข้ามารับตามลำดับอย่างรับบาตร มักใช้ในการถวายวันเข้าพรรษา แบบนี้ไม่ต้องกล่าวคำถวาย พระสงฆ์ไม่ต้องอนุโมทนาทันที อีกแบบหนึ่งนำมาตั้งต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ แลวกกล่าวคำถวาย เช่นนำ เทียนประจำพรรษา พรอุมทั้งเครื่องสักการะต่าง ๆ มาถวายประจำพระอุโบสถ์ในวันเข้าพรรษา แบบนี้ต้องให้พระภิกษุสงฆ์ประทุมพรอุมกัน แลวกทายกกล่าวคำถวายทั้งคำบาลี และคำแปล ดังนี้

อิมานิ มยํ ภานเต , ทีปฐูปุปฺปวารานิ , รตนดุตยสุเสว , อภิปุเชม , อมฺหากั ,

รตนดุตยสุส นฺชชา , สีมฺรตตุํ หิตสุขาวหา , โหตุ , อาสวกุขยปฺ ปตฺติยา

ข้าแต่พระคุณเจ้าทั้งหลายผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชารูปเทียนและดอกไม้ อันประเสริฐเหล่านี้แก่พระรัตนตรัย กิริยาที่บูชาแก่พระรัตนตรัยนี้ จงเป็นผลนำมาซึ่งประโยชน์ และความสุ ขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน จงเป็นไปเพื่อให้อิถึงซึ่งพระนิพพาน เป็นที่สิ้นไปแห่งอัสวกิเลส เทอญ ฯ

เมื่อทายกกล่าวคำถวายจบ พระสงฆ์รับ "สาธุ" พรอุมกัน แล้วอนุโมทนา วิเสสอนุโมทนา ในทานุนี้นิยมใช้ บท เต อตุถลทฺธา... ทายกกรวดน้ำแลวกประนมมือรับพรไปจนจบ เป็นอันเสร็จพิธี

ที่มา หอมรดกไทย